

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 88/2024 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen ulkomaisen työvoiman hyväksikäytöstä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Veronika Honkasalo /vas näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 88/2024 vp:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön kitkemiseksi,

aikooko hallitus huolehtia viranomaisvalvonnan riittävistä resursseista tähän tarkoitukseen ja

miten hallitus arvioi paikallisen sopimisen uudistuksen vaikuttavan ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttöön?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Pääministeri Orpon hallitusohjelma sisältää useita kirjauksia, joilla puututaan aktiivisesti ja ennakoiden työmarkkinoilla esiintyviin väärinkäytöksiin. Työllisyyden ja yrittäjyyden ministerityöryhmä on helmikuussa 2024 hyväksynyt laaja-alaisen toimenpideohjelman, joilla pyritään varmistamaan, että Suomeen tuleva ihmiset voivat työskennellä turvallisissa ja oikeudenmukaisissa oloissa.

Toimenpideohjelma pohjautuu valtioneuvoston periaatepäätökseen työperäisen hyväksikäytön ehkäisemisen ja torjumisen strategiasta, joka hyväksyttiin maaliskuussa 2023. Ohjelmalla vastataan strategiassa kuvattuihin tavoitteisiin ja samalla varmistetaan hallitusohjelmaan sisällytettyjen työperäisen hyväksikäytön vastaisten kirjausten toimeenpano.

Poikkihallinnollisen toimenpideohjelman 33:lla toimenpiteellä hallitus pitää huolta siitä, että hyväksikäytön torjunta on riittävän kokonaisvaltaista. Ohjelma sisältää toimia mm. hyväksikäytön vastaiseen työhön osallistuvien viranomaisten välisen tiedonvaihdon parantamiseksi ja operatiivisen yhteistyön kehittämiseksi. Hyväksikäytön ja ihmiskaupan tunnistamista ja ilmituloa edistetään ja eettistä rekrytointia tuetaan. Työperusteisten oleskelulupien ennakko- ja jälkivalvontaa kehitetään ja rikosvastuun toteutumista tehostetaan kiristämällä rangaistuksia väärinkäytöksistä.

Työperäisen hyväksikäytön vastaisessa toimenpideohjelmassa on useita toimenpiteitä, joilla parannetaan viranomaisten yhteistoimintaa, tietojenvaihtoa ja analyysikyvykkyyttä. Näiden tarkoituksena on tulevaisuudessa johtaa viranomaisten resurssien käyttöä entistä paremmin riskiperusteisen kohdevalinnan kautta.

Hallitusohjelma sisältää myös kirjauksia valvontaviranomaisten resursseista ja valvonnan sujuvoittamisesta. Poliisin ihmiskauppatutkiminnan resurssit turvataan ja tehostetaan viranomaisvalvontaa selvittää ja paljastaa työperäisen maahanmuuton väärinkäytöksiä. Näiden tehtävien suorittamiseksi ei ole korvamerkittyjä resursseja. Tämä tarkoittaa, että Poliisihallituksen tulee varmistua riittävien resurssien turvaamisesta tehtävien suorittamiseksi. Työsuojeluvalvonnan tarkastajille taataan riittävät tulkkauspalvelut- tai apuvälineet. Työsuojeluhallinnon ulkomaalaisvalvonnan osalta voidaan todeta, että suoraan valvontaan tällä hetkellä käytettävissä olevat resurssit ovat riittävällä tasolla.

Paikallisen sopimisen uudistuksen ei arvioida merkittävällä tavalla lisäävän ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttötilanteita. Kirjallisessa kysymyksessä kuvatut työntekijöiden hyväksikäyttötilanteet, jotka ovat lainvastaisia nykyisin, olisivat lainvastaisia jatkossakin. Paikallisen sopimisen uudistuksessa ehdotetaan, että jatkossa myös järjestäytymättömillä työpaikoilla saisi soveltaa yleissitovan työehtosopimuksen paikalliseen sopimiseen kelpuuttavia määräyksiä. Niin järjestäytymättömillä kuin järjestäytyneillä työpaikoilla noudatettaisiin paikallisen sopimisen tekemisessä lähtökohtaisesti työehtosopimuksen määräyksiä.

Työehtosopimukseen perustuva paikallinen sopimus tehtäisiin lähtökohtaisesti työehtosopimuksen edellyttämien sopijapuolten välillä. Jos työehtosopimuksessa edellytetään sopijapuoleksi henkilöstön puolelta luottamusmiestä, ja henkilöstö on tällaisen valinnut, sopimus tehtäisiin luottamusmiehen kanssa. Jos luottamusmiestä ei ole, eikä työehtosopimuksessa ole sovittu, kuinka sopimus tehdään luottamusmiehen puuttuessa, voitaisiin soveltaa laissa säädettyä vaihtoehtoista tapaa. Tässä tilanteessa sopimuksen voisi tehdä työnantajan kanssa joko luottamusvaltuutettu tai henkilöstö yhdessä. Ehdotettu malli kunnioittaa työehtosopimusosapuolten sopimusautonomiam, koska laissa säädettyä vaihtoehtoista tapaa sovellettaisiin vasta viimesijaisena vaihtoehtona.

Työntekijöiden asemaa turvattaisiin esitysluonnoksessa muun muassa sillä, että työnantajan olisi annettava toiselle sopijapuolelle sopimuksen tekemiseksi tarpeelliset tiedot sekä varattava henkilöstölle riittävä harkinta-aika sopimusta neuvotellessa ja tilaisuus käsitellä sopimuksen merkitystä keskenään. Paikallisen sopimuksen tekeminen ei ole pakollista, vaan ainoastaan mahdollisuus myös työntekijöille. Työntekijöiden asemaa turvaava elementti olisi paikallisen sopimuksen irtisanomismahdollisuus. Ehdotuksen vaikutuksia arvioidaan vielä tarkemmin lausuntopalautteen perusteella myös ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön kannalta.

Helsingissä 25.3.2024

Työministeri Arto Satonen

VN/8593/2024-TEM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: